

7. Bovuar Symona de. *Druga stat' / Symona de Bovuar. – Tvoru u 2 tt. – T.I. – Kyi'v, 1994.*

8. Shhedrova G. Problema gromadjans'kogo suspil'stva v klasychnij social'no-politychnij teorii' ta jogo rol' u stanovlenni i rozvytku politychnoi' systemy / G. Shhedrova // Suchasna ukrai'ns'ka polityka: polityky ta politology pro nei'. – K., 2009. – S.99–107.

Liasota A. Y., Ph.D in political science, associate professor of the political science department, Oles Honchar Dnipropetrovsk national university (Ukraine, Dnepropetrovsk), alyasots@ua.fm
Democratization of education as a major factor of development of civil society is gender approach

The actual range of problems of becoming and development of civil society in Ukraine is analyzed. The problem of democratization of education and its role in forming of civil society with applying gender approach is researched. The analysis of wide circle of sources testifies on the basis of gender methodology; that introduction of tender approach is the necessary condition of democratization of society on the whole and educations in particular. An author marks that for providing of all-round connection between education and forming of civil society, it is necessary to put his basic principles and values in basis of on-line tutorials. This necessity, in opinion of author, is actual enough for present Ukraine. An ideological vacuum that appeared in the system of education is certain, must be filled by ideology of civilized. She is effective enough in a plan preparation of future specialists and at the same time of people with active civil by position, patriots of the country. Civil education comes forward as means of realization of these aims.

Keywords: gender, democracy, education, civil society.

Лясота А. Е., кандидат политических наук, доцент, доцент кафедры политологии, Днепропетровский национальный университет им. Олеса Гончара (Украина, Днепропетровск), alyasots@ua.fm

Демократизация образования как важнейший фактор развития гражданского общества – гендерный подход

Рассматривается актуальная проблематика становления и развития гражданского общества в Украине. Анализируется проблема демократизации образования и его роль в процессе формирования гражданского общества с применением гендерного подхода. Анализ широкого круга источников на основе гендерной методологии свидетельствует, что внедрение тендерного подхода является необходимым условием демократизации общества в целом и образования в частности. Автор отмечает, что для обеспечения адекватной связи между образованием и формированием гражданского общества, необходимо положить его основные принципы и ценности в основу учебных программ. Эта потребность, по мнению автора, является достаточно актуальной для нынешней Украины. Определен идейный вакуум, который образовался в системе образования, должен быть заполнен идеологией гражданственности. Она является достаточно действенной в плане подготовки будущих специалистов и в то же время людей с активной гражданской позицией, патриотов своей стране. В качестве средства осуществления данных целей выступает гражданское образование.

Ключевые слова: гендер, демократия, образование, гражданское общество.

* * *

УДК 327

Макаренко Л. П., кандидат политических наук, доцент, докторант кафедры политических наук, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ), Liliya876@mail.ru

ПРОБЛЕМИ КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Розвиток громадянського суспільства та його інститутів, зокрема громадських організацій, розглядається як обов'язкова турбота і відповідальність держави і самих громадян. Звертається увага на основні проблеми комунікативної взаємодії громадянської та органів державної влади в сучасних умовах.

Ключові слова: громадянська позиція, громадянська позиція, громадянські організації, залучення громадянської, громадянські слухання, громадянські ініціативи, консультації.

Демократія передбачає широке залучення громадянської у процеси прийняття рішень, у безперервний діалог щодо основних стратегій розвитку держави, наявних

проблем та шляхів їх розв'язання, підтримку критичного мислення та обопільної соціальної відповідальності.

На думку Ю. Габермаса громадянська за допомогою публічного обговорення контролює й легітимізує систему влади, а також саме вона здатна розв'язувати конфліктні ситуації. Цьому відповідає ідея творення громадянського суспільства діяльними індивідами [3]. Тому сьогодні актуальною є проблема активного громадянина, якого характеризує тверда громадянська позиція. Ця позиція полягає у відстоюванні власних цінностей, а не підтримці чужих. Громадянська позиція – активна свідомо діяльність громадян в інтересах всього суспільства, його певної групи та себе самих, знання та вміння використовувати адекватні інструменти взаємодії влади і громади та відповідальність за спільно ухвалені рішення.

Механізмом реалізації громадянськості виступає громадянська участь населення, через яку проявляється його здатність до самоорганізації і суспільного самоврядування. Існування громадянського суспільства стає можливим за наявності вільних рівноправних особистостей, які мають право вільного асоціювання і добровільно реалізують відповідні політичні установки. Громадянська діяльність людей проводиться у різних формах, залежно від специфіки їх інтересів. Це і політичні партії, і громадські організації, і громадські рухи.

Питанням ролі громадських організацій у державному будівництві, розвитку демократії, забезпеченні прав людини присвячені праці вітчизняних і зарубіжних учених В. Голубовського, І. Климуша, С. Кузнецова, С. Лаптева, В. Ліпкана, О. Сторожука, І. Тимошенка, О. Тищенко, Ю. Шкарлата та ін.

В статті розвиток громадянського суспільства та його інститутів розглядається як обопільна відповідальність і держави і самих громадян. Звертається увага на основні проблеми комунікативної взаємодії громадянської та державної влади в сучасних умовах.

Громадянські організації – це масові об'єднання громадян, що виникають за їх ініціативою для реалізації довгострокових цілей, мають свій статут і характеризуються більш-менш чіткою структурою.

Найбільш поширеними різновидами громадських організацій у сучасному світі є: профспілки, жіночі, молодіжні, дитячі організації, організації інвалідів, ветеранські, наукові, технічні, культурно-просвітницькі, фізкультурно-спортивні та інші добровільні товариства, творчі спілки, різноманітні земляцтва, фонди, асоціації тощо.

Разом з організаційно оформленою публічною громадянською діяльністю досить поширеною є ситуативне відстоювання і просування своїх інтересів групами інтересів, діяльність яких не завжди є публічною.

В цілому, громадянські об'єднання – це своєрідна ланка між політичним і громадянським суспільством, між «низамми» і «верхами». Саме в цьому полягає їх стабілізуюча, інтегруюча роль у суспільстві (Конституція України ст. 36, 37).

Дослідження Р. Патнамом діяльності хороших гуртків та футбольних клубів в Італії довели, що активна участь населення у роботі громадських об'єднань є основним чинником ефективності роботи урядових інституцій та росту економічного добробуту. Ефективному врядуванню має передувати встановлення довіри між членами спільноти [4].

Наявність громадських організацій є одним із показників демократизації суспільства. Так, в Угорщині в 1996 р. – діяло 42 тис. громадських об'єднань, в Польщі – 40 тис. громадських організацій, а в Україні на той же час всього 5 тис. У 1998 р. в Німеччині нараховувалося близько 1 млн. громадських організацій. На 1.01.15 р. в Україні зареєстровано Міністром 44696 громадських організацій, а у США – біля 2 млн. Хоча, за даними Українського незалежного центру політичних досліджень (УНЦПД) в 2013 р. в Україні зареєстровано понад 90 тис. громадських об'єднань [11]. За даними Державної служби статистики України на 1 січня 2015 р. зареєстровано як суб'єкти ЄДРПОУ за організаційно–правовими формами господарювання 75828 осередків громадських об'єднань [8].

Однак, саме тільки збільшення кількості громадських організацій ще не є свідченням демократичних перетворень.

Фахівці інституту стратегічних досліджень пишуть: «Серйозні виклики для діалогу між представниками державної влади та інституціями громадянського суспільства в Україні постали у зв'язку з глибокою суспільно–політичною кризою наприкінці 2013 р. – початку 2014 р., в окремих форматах фактично звівши його нанівець. Дискредитація діалогу досягла небезпечної межі, тому відновлення навіть мінімального рівня довіри між обома сторонами безпосередньо залежатиме від сутнісних перетворень в політико–правовій системі... Політична та правова дисфункціональність виявились внаслідок деструктивної діяльності посадових осіб державних інституцій, їх політичної та юридичної безвідповідальності й безкарності, попри вчинення серйозних порушень прав і свобод громадян. Тому, політичні та суспільні події швидко змістились у позапорову площину. Значну роль відіграли також закритість системи прийняття політичних рішень, які визначають життя суспільства і держави, відсторонення від цього процесу громадськості. Зберігаються ризики прийняття хибних рішень та їх небезпечних наслідків, адже ігноруються як ґрунтовні експертні позиції, так і громадська думка. Тому, – на думку експертів НІСД, – цілеспрямоване відсування громадського сектору від важелів впливу на прийняття рішень є вкрай небезпечним, оскільки призводить до спроб розв'язання проблемних питань та конфліктів за правовими межами» [11, с. 27–28].

Насправді демократичні перетворення потребують консолідованого зусилля з обох сторін, і з боку держави і з боку громадянського суспільства. Здебільшого дослідники пишуть про незмінне небажання влади вести діалог з громадянським суспільством і мало звертають уваги на проблему незрілості і безвідповідальності громадянського суспільства.

Натомість проблема серйозна, і ось які думки мають місце: «Тема ефективності роботи громадських організацій у нашій країні дуже непростя й болісна. Попри прямі законодавчі обмеження, 9 з 10 таких структур в Україні працюють лише на збільшення прибутків свого керівництва. Молодіжні організації та професійні товариства, партії (теж буцімто «неприбуткові» за законом) та консультативні громадські об'єднання при органах влади, благодійні фонди та суспільні рухи – усі прагнуть не реалізації офіційно визначених статутних

цілей, а насамперед грошей. Коштів від держави, олігархів, приватних та урядових іноземних інвесторів під будь–які, навіть найбезглуздіші проекти. У цьому немає нічого дивного. Етику та схеми поведінки основних гравців формує сам ринок. Якщо є люди, готові витратити гроші на «розвиток демократії», то завжди знайдеться якась організація «Роги й ратиці для підтримки демократії», готова ці гроші освоїти. Відтак, в Україні існують лише два принципово різні типи громадських організацій. Перші працюють на дотації різних грантових фондів заради отримання «легких грошей». Другі – мають на меті виконання конкретної місії чи захист прав певної суспільної групи. І їх у десятки разів менше, ніж грантоїдів» [7].

За деякими оцінками в Україні не більше 10% громадських організацій виконують свої функції, дійсно прагнуть бути посередником між державою і суспільством, сприяють розбудові демократії та самоврядування.

В Україні нормативними документами передбачена достатня кількість різноманітних форм участі громадян у формуванні державної політики. Законами України «Про об'єднання громадян», «Про соціальний діалог в Україні», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про інформацію», «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності», «Про молодіжні та дитячі громадські організації», «Про організації роботодавців», «Про органи самоорганізації населення», «Про професійних творчих працівників та творчі спілки», «Про благодійництво та благодійні організації», «Про волонтерську діяльність», «Про свободу совісті та релігійні організації», «Про соціальні послуги», «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності». Закони України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», «Про доступ до публічної інформації», «Про безоплатну правову допомогу», «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» нормуються такі форми взаємодії влади і громади, як:

- громадські ради;
- громадські слухання;
- громадські ініціативи;
- консультації;
- круглі столи;
- опитування громадської думки;
- організація громади;
- соціальний моніторинг;
- створення коаліцій та ін.

Ухвалення управлінських рішень із залученням громадян належить до групових методів політики. Групове ухвалення рішень має низку важливих переваг. Зокрема, більший обсяг знань та інформації, що впливають на рішення; більша кількість альтернатив рішень; дозволяє донести рішення до всіх зацікавлених сторін. У вирішенні проблеми втягується більша кількість людей, що робить ухвалені рішення зрозумілими. Крім того, такі рішення будуть більш легітимними в очах суспільства, а значить такі рішення простіше реалізовувати, втілювати в життя.

Форми роботи з громадянами формально поділяються на безпосередні (публічне громадське обговорення) та опосередковані (вивчення громадської думки). Згідно з постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку залучення громадян до формування та реалізації державної політики» від 6.01.2010 р. №10

публічне громадське обговорення передбачає організацію і проведення:

- громадських слухань;
- зустрічей із громадськістю;
- конференцій, семінарів, форумів, «круглих столів», зборів, громадських приймальень;
- теле- або радіодебатів, дискусій, діалогів, інтерв'ю та інших передач теле- і радіомовлення;
- інтернет-конференцій, електронних консультацій;
- телефонних «гарячих ліній», інтерактивного спілкування в інших сучасних формах.

Вивчення громадської думки здійснюється шляхом:

- проведення соціологічних досліджень і спостережень (опитування, анкетування, контент-аналіз інформаційних матеріалів, фокус-групи);
- запровадження спеціальних рубрик у друкованих та електронних засобах масової інформації;
- проведення експрес-аналізу коментарів, відгуків, інтерв'ю, інших матеріалів у пресі, на радіо й телебаченні для визначення позицій різних соціальних груп;
- опрацювання та узагальнення висловлених у зверненнях громадян зауважень і пропозицій;
- проведення аналізу інформації, що надходить до спеціальних скриньок [12].

Окремо варто згадати єдиний веб-портал органів виконавчої влади «Урядовий портал», який містить систематизовану інформацію про діяльність органів влади, звернення та запити громадян, громадське обговорення проектів нормативно-правових актів тощо. Ефективну діяльність такого роду ресурсів можна вважати значним кроком на шляху до повноцінного електронного урядування, про необхідність запровадження якого говорять усі провладні українські партії.

Разом з правовим унормуванням методів взаємодії з громадськістю, влада намагається формалізувати їх використання. Так, до практики громадських слухань як механізму залучення до обговорення суспільних проблем широкого кола громадськості звертаються, як правило, або формально, або у випадках, коли питання, що розглядається, викликає широкий резонанс. Такий стан справ є наслідком невизначеності механізмів ухвалення рішень за допомогою проведення громадських слухань. Зокрема, це стосується більшості статутів територіальних громад, або положень про проведення слухань, які не мають чіткого визначення механізму впровадження в життя результатів громадських слухань. Досить часто перешкодами для проведення громадських слухань є низька матеріально-технічна база або недостатній рівень поінформованості населення. Важливою проблемою є низька громадянська активність, неспроможність проконтролювати виконання ухвалених рішень.

Громадські слухання – це досить ефективна технологія електоральної мобілізації, але її непродумане й безвідповідальне застосування може дати і зворотний ефект: виборці розчаровуються у власних можливостях впливу на владу і перестають вірити політикам і владі в цілому.

Поширеними формами участі громадян у виробленні та реалізації рішень на місцевому рівні є збори громадян, місцеві ініціативи, діяльність органів самоорганізації населення.

Ефективним інструментом впливу громадськості на ухвалення управлінських рішень є спеціальні дорадчі

органи громадського контролю при органах виконавчої влади (громадські ради). Створення громадських рад в Україні було передбачене постановою Кабінету Міністрів «Про додаткові заходи щодо забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 26.11.2009 р. №1302, Загальне положення про громадські ради при органах виконавчої влади [13]. Діяльність громадських рад регулюється Порядком проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики, прийнятим у 2010 р. Згідно із цим документом громадська рада є постійно діючим колегіальним виборним консультативно-дорадчим органом, що діє з метою забезпечення участі громадян і їх об'єднань в управлінні державними справами, здійснення громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади, налагодження ефективної взаємодії таких органів із громадськістю, врахування громадської думки під час формування та реалізації державної політики.

Світова практика підтверджує ефективність і доцільність діяльності громадських рад. Наприклад, ради з розробки бюджету функціонують у Бразилії, Франції, Іспанії, Канаді, Бельгії. В Україні громадські ради функціонують при центральних органах виконавчої влади, а також на регіональному рівні – при обласних державних адміністраціях. Натомість на місцевому рівні даний механізм взаємодії влади з інститутами громадянського суспільства все ще перебуває на стадії формування. Важливе значення при цьому має особиста позиція керівників органів влади. Недолік громадських рад полягає в тому, що більшість в них становлять представники влади, точніше політичної партії (громадської організації), яка контролює відповідний державний орган, що фактично перетворює їхню роботу на формальність. Однією із причин такої ситуації є пасивність громадськості або відсутність в активістів практичного досвіду роботи в таких органах. Велика кількість громадських організацій, представлених у радах, навпаки заважає конструктивній роботі. Окрім того, громадські діячі не завжди є фахівцями з конкретних, вузько спеціальних питань. Отже, основою ефективного впливу громадських рад на участь у формуванні державної політики є залучення членів рад на професійній добровільній основі. Це можливо при постійному розвитку громадянськості.

Досить дієвими формами налагодження двостороннього зв'язку із громадськістю при виробленні та реалізації державної політики є електронні консультації та «гарячі» телефонні лінії. Актуальність та ефективність цих форм зумовлені їх доступністю для громадян, а також відсутністю обмежень часовими рамками та місцем проведення. Сучасні технології дозволяють людям оперативно отримувати зворотний зв'язок після свого звернення до органу влади, а також гарантувати анонімність, що сприяє залученню більшої кількості громадян до прийняття державних рішень. Крім того, використання таких форм двостороннього зв'язку потребує значно менших матеріальних витрат і організаційних заходів.

Забезпечити участь громадян у формуванні державної політики влада може лише за умови створення відкритого і спрямованого на розвиток інформаційного суспільства, в якому кожен міг би мати вільний доступ до інформації та знання, користуватися і обмінюватися ними, щоб надати

можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному і особистому розвитку та підвищуючи якість життя.

Поширеною формою участі громадян в ухваленні рішень є звернення громадян до державних органів. Така комунікація може відбуватися як письмово, так і усно (через громадські приймальні, особисті прийоми, телефонні консультації, виїзди посадовців на місця подій тощо). Звернення громадян можуть містити як конкретні проблемні питання, так і більш загальні пропозиції та рекомендації щодо функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування.

Ще одним важливим інструментом демократичного формування державної політики є проведення представниками державної влади та місцевого самоврядування публічних роз'яснень з питань, що турбують широку громадськість. Це може відбуватись як безпосередньо (на зборах громадян), так і за допомогою засобів масової комунікації. Особливої актуальності така форма взаємодії набуває в період масштабного реформування всіх сфер життєдіяльності суспільства, коли громадяни самостійно невмозі розібратися з величезною кількістю суперечливої інформації.

Разом з тим, нехтування громадською думкою, не використання дієвих механізмів ефективного залучення суб'єктів господарювання та інших зацікавлених осіб до вироблення державних, чи місцевих рішень ведуть до викривлення реального стану речей, деформують цінності демократії. А у результаті, спричиняються до негативних наслідків матеріального та морального характеру. Зокрема, мають негативний вплив на господарську діяльність, збільшують відстань між бідними і багатими, між владою та громадою. Таким чином, гальмується розвиток, втрачається користь управлінської діяльності для суспільства, зміст підміняється формою. Усе це шкодить національним, економічним та соціальним інтересам.

Отже, невід'ємною складовою будь-якого демократичного суспільства є різноманітні об'єднання громадян. Соціально-політичне призначення громадських об'єднань полягає в тому, що вони допомагають людям у розв'язанні проблем повсякденного життя, відкривають широкі можливості для виявлення суспільно-політичної ініціативи, здійснення функцій самоврядування. Позитивна динаміка збільшення кількості громадських організацій, розширення сфер та видів їх діяльності, спроможності до організаційного розвитку є важливими показниками в розвитку громадянського суспільства в Україні. Але про достатній рівень спроможності цих організацій впливати на формування державної політики говорити важко. Як громадяни, так і державні службовці поки що не сприймають громадсько-політичні об'єднання як рівноправних партнерів, дієвий інструмент представництва та захисту прав громадян, недостатньо уявляють можливості їх реального застосування. На практиці необхідно розвивати громадянськість, як особливу якість демократичної особистості. Учасники суспільного діалогу – і громадянське суспільство, і держава – мусять нарешті усвідомити, що тактика взаємного нехтування призводить до соціальної дезінтеграції та руйнівних конфліктів. Відсутність консенсусу і консолідованої позиції, взаємовпливів влади і громадськості та спільної відповідальності за

подальшу розбудову національної державності, як ніколи раніше, сьогодні загрожує втратою всіх попередніх державотворчих здобутків.

Список використаних джерел

1. Афонін Е. А., Гонюкова Л. В., Войтович Р. В. Громадянська участь у творенні та здійсненні державної політики / Е. Афонін, Л. Гонюкова, Р. Войтович. – К.: Центр сприяння інституційному розвитку державної служби, 2006. – 160 с.
2. Бабінов Ю. О., Чемшит О. О., Шрейцер В. Ф. Громадянське суспільство та демократія участі / Ю. Бабінов, О. Чемшит, В. Шрейцер. – Севастополь: Вид-во Сев НТУ, 2006. – 418 с.
3. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості: дослідження категорії громадянське суспільство / Ю. Габермас; пер. з нім. А. Онишко. – Львів: «Літопис», 2000. – 319 с.
4. Патнем Р. Чтобы демократия сработала. Гражданские традиции в современной Италии / Р. Патнем. – М.: Ad Marginem, 1996. – 287 с.
5. Державна реєстраційна служба України. – Статистична інформація за основними напрямками діяльності ГУЮ та територіальних органів юстиції з питань легалізації об'єднань громадян, державної реєстрації ЗМІ та інформаційних агентств за І квартал 2014. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.drso.gov.ua/show/12734>
6. Лациба М. В. Як розуміти новий закон «Про громадські об'єднання» / М. В. Лациба, А. О. Шимчук. – К.: Укр. незалежн. центр політ. дослідж., 2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www.ucipr.kiev.ua/userfiles/new_law_NGO2013\(1\).pdf](http://www.ucipr.kiev.ua/userfiles/new_law_NGO2013(1).pdf)
7. Нетребенко В. Чи можна створити дієві громадські організації в Україні: думки про наболіле [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ru.espreso.tv/blogs/2014/11/17/chy_mozhna_stvority_diyevi_hromadski_orhanizaciyi_v_ukrayini_dumky_pro_nabolile
8. Державна Служба Статистики України. Кількість суб'єктів СДРПОУ за організаційно-правовими формами господарювання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/edrpo/ukr/EDRPU_2015/ks_opfg/ks_opfg_0115.htm
9. Цілі розвитку тисячоліття [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukraine2015.org.ua/tsili>
10. Партнерство Відкритий уряд [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ogp.gov.ua/content/%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D1%96%D0%BD%D1%96%D1%86%D1%96%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D1%83>
11. Про стан розвитку громадянського суспільства в Україні: загальні тенденції, регіональні особливості: аналіз. доп. – К.: НІСД, 2014. – 78 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/grom_susp-bdf01.pdf
12. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку залучення громадян до формування та реалізації державної політики» від 6.01.2010 р. №10. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/10-2010-%D0%BF%9>
13. Постанова Кабінету Міністрів «Про додаткові заходи щодо забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 26.11.2009 р. №1302. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1302-2009-%D0%BF%10>
14. Закон України «Про доступ до публічної інформації» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/220-2012-%D1%80%11>
15. Якубовський О., Бутирська Т. Державна влада і громадянське суспільство: система взаємодії. Монографія / О. Якубовський, Т. Бутирська. – О.: ОРІДУ НАДУ, 2004.

References

1. Afonin E. A., Gonjukova L. V., Vojtovych R. V. Gromadjans'ka uchast' u tvorenni ta zdijnsenni derzhavnoi' polityky / E. Afonin, L. Gonjukova, R. Vojtovych. – K.: Centr spryannja instyucijnomu rozvytku derzhavnoi' sluzhby, 2006. – 160 s.
2. Babinov Ju. O., Chemshtyt O. O., Shrejcer V. F. Gromadjans'ke suspil'stvo ta demokratija uchasti / Ju. Babinov, O. Chemshtyt, V. Shrejcer. – Sevastopol': Vyd-vo Sev NTU, 2006. – 418 s.
3. Gabermas Ju. Strukturni peretvorennya u sferi vidkrytosti: doslidzhennja kategorii' gromadjans'ke suspil'stvo / Ju. Gabermas; per. z nim. A. Onyshko. – L'viv: «Litopys», 2000. – 319 s.
4. Patnem R. Chtoby demokratija srobotala. Grazhdanskje tradicii v sovremennoj Italii / R. Patnem. – M.: Ad Marginem, 1996. – 287 s.

5. Derzhavna rejestracijna sluzhba Ukrainy. – Statystychna informacija za osnovnyj naprjamkamy dijalnosti GUJu ta teritorial'nyh organiv justycii' z pytan' legalizacii' objednan' gromadjan, derzhavnoi' rejestracii' ZMI ta informacijnyh agentstv za I kvartal 2014. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.drso.gov.ua/show/12734>

6. Lacyba M. V. Jak rozumity novyj zakon «Pro gromads'ki ob'jednannja» / M. V. Lacyba, A. O. Shymchuk. – K.: Ukr. nezalezhn. centr polit. doslidzh., 2013. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: [www.ucipr.kiev.ua/userfiles/new_law_NGO2013\(1\).pdf](http://www.ucipr.kiev.ua/userfiles/new_law_NGO2013(1).pdf)

7. Netrobenko V. Chy mozna stvority dijevi gromads'ki organizacii' v Ukraini: dumky pro nabolile [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://ru.espreso.tv/blogs/2014/11/17/chy_mozna_stvority_diyevi_hromadski_orhанизaciyi_v_ukrayini_dumky_pro_nabolile

8. Derzhavna Sluzhba Statystyky Ukrainy. Kil'kist' sub'ektiv JeDRPOU za organizacijno-pravovymy formamy gospodarjuvannja [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://ukrstat.org/uk/edrpoj/ukr/EDRPU_2015/ks_opfg/ks_opfg_0115.htm

9. Cili rozvytku tysjacholitnja [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://ukraine2015.org.ua/tsili>

10. Partnerstvo Vidkrytyj urjad [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://ogp.gov.ua/content/%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D1%96%D0%BD%D1%96%D1%86%D1%96%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D1%83>

11. Pro stan rozvytku gromadjan'skogo suspil'stva v Ukraini: zagal'ni tendencii', regional'ni osoblyvosti: analit. dop. – K.: NISD, 2014. – 78 s. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/grom_susp-bdf01.pdf

12. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennja Porjadku zaluchennja gromadjan do formuvannja ta realizacii' derzhavnoi' polityky» vid 6.01.2010 r. №10. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/10-2010-%D0%BF%9>

13. Postanova Kabinetu Ministriv «Pro dodatkovy zahody shhodo zabezpechennja uchasti gromads'kosti u formuvanni ta realizacii' derzhavnoi' polityky» vid 26.11.2009 r. №1302. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1302-2009-%D0%BF%10>

14. Zakon Ukrainy «Pro dostup do publichnoi' informacii'» [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/220-2012-%D1%80%11>

15. Jakubov's'kyj O., Butyrs'ka T. Derzhavna vlada i gromadjan's'ke suspil'stvo: systema vzajemodii': Monografija / O. Jakubov's'kyj, T. Butyrs'ka. – O.: ORIDU NADU, 2004.

Makarenko L. P., PhD. Political Science, Doctoral student of Political Science Kyiv National Taras Shevchenko University (Ukraine, Kyiv), Liliya876@mail.ru

Problems of communicative interaction between states and civil society

In the article the development of civil society and its institutions, including NGOs seen as mutual care and responsibility of the state and the citizens. Attention is drawn to the main problems of communicative interaction of public and public authorities in modern conditions.

Keywords: community, active citizenship position, NGO, public participation, public hearings, public initiatives, consultations.

Макаренко Л. П., кандидат политических наук, доцент, докторант кафедры политических наук, Киевский национальный университет им. Тараса Шевченко (Украина, Киев), Liliya876@mail.ru

Проблемы коммуникативного взаимодействия государства и гражданского общества

Развитие гражданского общества и его институтов, в частности общественных организаций, рассматривается как обоюдная забота и ответственность государства и самих граждан. Обращается внимание на основные проблемы коммуникативных взаимодействий общественности и органов государственной власти в современных условиях.

Ключевые слова: общественность, активная гражданская позиция, общественные организации, привлечение общественности, общественные слушания, общественные инициативы, консультации.

* * *

УДК 327

Макарук І. В.,
кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин, Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника (Україна, Івано-Франківськ), makiv45@gmail.com

Роль прагматичного підходу у побудові багаторівневої системи безпеки

Сучасні загрози і виклики, перед якими постає система міжнародних відносин у першій чверті 21 століття, спонукає світове співтовариство до пошуку новітніх підходів формування безпечної системи співіснування. У цьому складному і багатовекторному процесі почала формуватися ситуація, яка відображає складну трансформацію свідомості, багатьох акторів міжнародних відносин. Характерною особливістю цього процесу став пошук ефективних механізмів прагматизації міжнародних відносин. Саме висвітлення деяких її аспектів й присвячується стаття, в якій автор робить спробу показати специфіку складного процесу, його основні аспекти та періоди перебігу. Зокрема, розглядаються визначальні етапи розвитку та впливу імперативу прагматизації на поведінку суб'єктів сучасної системи міжнародних відносин.

Ключові слова: глобалізм, глобалізація, демократія, демократизація, міжнародні відносини, антиглобалізм.

Світове співтовариство ввійшло в нову фазу розвитку, тобто в фазу становлення нової системи міжнародних відносин, яка змогла б дати відповіді адекватні новим викликам сучасності. Дослідники і аналітики сходяться на думці, що «процес формування та утвердження нової системи міжнародних відносин перебуває у стадії становлення» [1]. Системний аналіз розглядуваної ситуації показує, що вищезгадана «стадія становлення», як субстанція постала в умовах складного перехідного періоду кардинальних змін цивілізаційного виміру. То ж закономірно, що, враховуючи зазначене, дедалі більше дослідників приходять до одностайного розуміння того, що після того, як світ переступив через поріг третього тисячоліття і увійшов у фазу першої чверті століття, коли відбувається системне поглиблення кризових явищ, світова спільнота переживає «якийсь критичний перелом». Цей феномен можна кваліфікувати в системі міжнародних відносин, як період «якихось якісних перетворень, які змінюють суть і сенс самої політичної структуризації світу». При цьому звертається особлива увага на те, що чітко проявляються «очевидні ознаки руйнування основ Вестфальської світової системи, що проіснувала (з певними змінами) три з половиною століття» [2].

Основною мірою, визначальною рисою цього перехідного періоду є те, що через певні об'єктивні причини, відбувається поступове формування нової архітектоніки нового світового облаштування, визначальні елементи котрого ще не чітко сформовані, тобто поки що ще не набули системного і сталого характеру. Це, в першу чергу, стосується нинішньої, доволі неоднозначної ситуації у сфері забезпечення міжнародної безпеки і стабільності у світі в той час, коли російська агресивна політика порушує усі норми сталого безпечної співіснування.

Отже світове співтовариство постало перед необхідністю пошуку нової парадигми розвитку системи міжнародних відносин, яка відповідала б новим, часто непередбачуваним викликам сьогодення. Відповідно зринула потреба пошуку дійових механізмів практичної реалізації цієї парадигми, а це, як показує життя, є однією з найскладніших проблем взагалі.

Якщо виходити з того, що термін «прагматизм» походить від латинського слова «прагма», яке означає дію, то саме активної і в той же час ефективної дієвості